

महिलांवरील अत्याचार, गुन्ह्यांसंदर्भात
जिल्हा स्तरावर तपास पथक गठीत करणे.

महाराष्ट्र शासन,
गृह विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: पीएडब्ल्यू-०६१६/प्र.क्र.४९२/विशा ६.
मंत्रालय, मुंबई ४००, ०३२
दिनांक- १२/१०/२०१७

- संदर्भ:-(१) पोलीस महासंचालक यांचे पत्र क्र.पोमसं/२३/५४/
आययूसीएडब्ल्यू/११६९/२०१५, दि. १७.०१.२०१७.
(२) केंद्र शासन, गृह मंत्रालय यांचे पत्र क्र. १५०११/
७२/२०१४-SC/ST-W(Vol.III), दि. २९.०३.२०१७.
(३) शासन परिपत्रक क्र. पीपीए-०६११/प्र.क्र.४२३/विशा-६,
दि.२२.०३.२०१२

प्रस्तावना :-

अलिकडच्या काळात महिलांचा विनयभंग, बलात्कार, कौटुंबिक हिंसाचार व महिलांना आत्महत्येस प्रवृत्त करणे इ.प्रकारच्या महिलांवरील अत्याचारांच्या घटना वारंवार घडत आहेत अशा प्रकारच्या घटनांचा सखोल व परिपूर्ण पद्धतीने तपास करून व तपासावर देखरेख ठेवून आरोपींविरुद्ध तात्काळ खटले दाखल करणे आवश्यक आहे.

महिलांवरील अत्याचार विशेषतः बलात्कार, हुंडाबळी, अपहरण, अनैतिक व्यापार आणि घरगुती हिंसाचार इत्यादी गुन्ह्यांबाबत तपास पथके (Investigative Units) गठीत करण्यासाठी प्रस्ताव पाठविण्याबाबत केंद्र शासनाने कळविले होते. त्या अनुषंगाने पोलीस महासंचालक, यांनी संदर्भ क्रमांक १ अन्वये सादर केलेला प्रस्ताव केंद्र शासनास मंजूरीसाठी पाठविण्यात आला असता केंद्र शासनाने ७ ठिकाणी तपास पथके (Investigative Units) स्थापन करण्यास मान्यता प्रदान केली आहे.

२. केंद्र शासनाने संदर्भ क्रमांक २ अन्वये दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून महिलांवरील गुन्हांचा प्रभावीपणे तपास होण्यासाठी राज्यात बृहन्मुंबई, ठाणे शहर, पुणे शहर, नागपूर शहर या ४ पोलीस घटकांना आणि पुणे ग्रामिण, यवतमाळ, अहमदनगर या ३ जिल्ह्यांना अशा एकूण ७ घटकांमध्ये विशेष तपास पथके गठित करण्यात आलेली आहेत.

३. महिलांवरील अत्याचाराची प्रकरणे संवेदनशील असून ती तातडीने हाताळणे, गुन्हेगारांना विहीत कालावधीत शिक्षा होण्यासाठी पाठपुरावा करणे, गुन्हे प्रतिबंधात्मक उपाययोजना आणि जनजागृती करणे, यासाठी त्याचा सतत आढावा घेणे आवश्यक आहे. तसेच महिलांवरील अत्याचार व या संदर्भातील विशेष घटनांच्या तपासासाठी आणि त्याचा वेळोवेळी प्रगती आढावा घेणे यासाठी जिल्हा स्तरावर तपास पथके निर्माण करणे व त्यासाठी मनुष्यबळ उपलब्ध करून देणे यासाठी सूचना देण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

महिलांचा विनयभंग, बलात्कार, कौटुंबिक हिंसाचार इत्यादी प्रकारच्या महिलांवरील अत्याचारांच्या घटनांचा सखोल, परिपूर्ण व तातडीने तपास करून, आरोपींविरुद्ध तात्काळ खटले दाखल करण्याची कार्यवाही करणे, याकरिता वर नमूद केलेले घटक वगळता (पुणे ग्रामिण, यवतमाळ, अहमदनगर) वगळता इतर जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा पोलीस अधीक्षक, यांच्या अधिपत्याखाली

स्वतंत्र महिला पोलीस तपास पथक स्थापन करण्यात यावे. सदर पथक प्रत्येक जिल्ह्यामधील पोलीस उपअधीक्षक, आर्थिक गुन्हे व पोलीस अधीक्षक यांच्या मार्गदर्शनाखाली काम करेल.

महिलांवरील अत्याचार, गुन्हे तपास पथकाची रचना खालीलप्रमाणे राहील:-

अ.क्र.	पदनाम	संख्या
१	पोलीस उपअधीक्षक(आर्थिक गुन्हे)	१
२	पोलीस निरीक्षक/ सहायक पोलीस निरीक्षक/ पोलीस उपनिरीक्षक	४
३	पोलीस हवालदार	२
४	पोलीस नाईक	२
५	पोलीस शिपाई	८

पोलीस महासंचालक, यांनी त्यांच्या आस्थापनेवर मंजूर असलेल्या उपलब्ध पदांमधून वरीलप्रमाणे पदे महिला अत्याचार तपास पथकास उपलब्ध करून देण्यात यावीत. याप्रमाणे जिल्हा पोलीस अधीक्षक यांनी सदरची शाखा त्वरित कार्यान्वित करावी.

सदर तपास पथकाचे कार्य पुढीलप्रमाणे असेल:-

१. महिला व बालकांवरील गुन्ह्यांच्या सद्यस्थिती संदर्भात आढावा घेणे व वेळेवर दोषारोपपत्र पाठविण्यासंदर्भात पाठपुरावा करणे.
२. अपराधसिद्धता वाढविण्यासाठी उपाययोजना करणे.
३. केंद्र व राज्य शासनाने महिलांवरील अत्याचार/गुन्हे या संदर्भात पारित केलेल्या अधिनियमातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी कार्यवाही करणे.
४. महिलांवरील अत्याचारांबाबत दाखल होणा-या गुन्ह्यांचा तपास त्वरित करण्याच्या दृष्टीकोनातून संबंधितांना प्रशिक्षण देणे.
५. महिलांच्या संरक्षणासाठी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुचविणे.
६. महिलांच्या संरक्षणासंदर्भात जागरूकता वाढविण्याच्या दृष्टीने कार्यशाळा, चर्चासत्र व विशेष मोहिम राबविणे.
७. महिलांच्या संरक्षणासंदर्भात कार्यरत असलेल्या स्वयंसेवी संस्थांशी समन्वय साधून त्यांना सहकार्य व मार्गदर्शन करणे.
८. महिलांवरील अत्याचार, गुन्हे/घटनांसंदर्भात पोलीस महासंचालक यांनी घटक प्रमुखांना दिलेल्या सुचनांच्या अनुषंगाने अंमलबजावणी करून घेणे आणि आढावा अहवाल पोलीस महासंचालक, यांना सादर करावा.
९. घटक प्रमुख विनिर्दिष्ट करतील अशा महिलांवरील अत्याचाराबाबत दाखल होणा-या गंभीर गुन्ह्यांचा तपास करणे.
१०. ह्या घटकातील कर्मचा-यांना इतर कोणतेही काम देण्यात येऊ नये.

४. सदर शाखा दोन गटांमध्ये कार्यरत राहील. प्रत्येक गटाचे प्रमुख हे पोलीस निरीक्षक /सहायक पोलीस निरीक्षक दर्जाचे अधिकारी असतील. या दोन्हीही गटांवर पोलीस अधीक्षक यांच्यानंतर पोलीस उपअधीक्षक(आर्थिक गुन्हे) यांचे नियंत्रण राहील. वरीलप्रमाणे स्थापन केलेल्या गटांचे कार्य खालीलप्रमाणे राहील.

गट	कार्यक्षेत्र
गट १ Unit१	बलात्कार, अपहरण, विनयभंगाचे प्रकार(Outraging Modesty) आणि महिलांवरील इतर गंभीर गुन्हे.
गट २ Unit२	हुंडाबळी, हुंड्याशी संबंधित आत्महत्या आणि हुंडा प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत उद्धवणारे इतर गुन्हे, भारतीय दंड संहितेच्या कलम ४९८(अ) अंतर्गत गुन्हे तसेच कौटुंबिक हिंसाचार व हुंड्याशी निगडित इतर गुन्हे.

सदर गटांची रचना खालीलप्रमाणे राहिल:-

गट	पोउ	पोउअ	पोनि/सपोनि/पोउनि	पोलीस हवालदार	पोलीस नाईक	पोलीस शिपाई
Unit१	-	-	२	१	१	४
Unit२	-	-	२	१	१	४
एकूण	-	-	४	२	२	८

५. सदर शाखेसाठी लागणारी साधनसामुग्री/उपकरणे, फर्निचर, वाहने इ. सुविधांसाठी मंजूर असणा-या अनुदानातून उपलब्ध करून देण्यात यावीत.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७१०१२१२५१२८९६२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(व्यं. मा. भट)

उपसचिव

प्रति,

१. प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
३. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई,
४. आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे,
५. अपर पोलीस महासंचालक, गुन्हे अत्याचार विभाग महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
६. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, महिला अत्याचार प्रतिबंध कक्ष, मुंबई,
७. पोलीस आयुक्त, ठाणे/पुणे/नागपूर/नवी मुंबई/सोलापूर,
८. सर्व पोलीस अधीक्षक
९. पोलीस महानिरीक्षक/विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सर्व घटक / विभाग
- १०.अ.मु.स.(गृह) गृह विभाग , यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
- ११.प्र.स. (विशेष) गृह विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- १२.प्र.स.(अ. व सु) गृह विभाग, यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- १३.कार्यासन विशा ६, संग्रहार्थ.